raadsinformatiebrief

Heerlen,
8 oktober 2024

Documentnummer
161209

Onderwerp
Beheersmaatregelen inzake het contract Basishulp Jeugd inclusief het F-Fort-onderzoek

Inleiding/aanleiding

In navolging van de RIB van 23 mei 2024 over de jaarrekening 2023 informeren we u hierbij over de ontwikkelingen rondom het contract Basishulp Jeugd.
Zoals u weet voert JENS sinds 1 januari 2019 de Basishulp Jeugd uit voor de gemeenten Heerlen, Landgraaf en Voerendaal (vanaf hier HLV). JENS is een coöperatie van jeugdhulpaanbieders die samen met onderaannemers en leveranciers alle Basishulp Jeugd in deze gemeenten verzorgt. De Basishulp Jeugd omvat zowel ambulante jeugdhulp als een deel van de lokale preventieve activiteiten op het gebied van opvoeden en opgroeien. Dit gebeurt via een lumpsum waarbij de coöperatie bepaalt 'hoe' de hulp wordt vormgegeven, terwijl de gemeenten vaststellen 'wat' moet worden bereikt.

Innovatie staat van meet af aan centraal in de opdracht aan JENS. Gezien de aanhoudende druk op de jeugdzorg in het algemeen, zijn we ervan overtuigd dat we vast willen houden aan de ingezette koers van transformatie maar zien het vervolgens als wel noodzakelijk om nog strikter de koers te vervolgen om meer grip te krijgen op de uitgaven van de jeugdzorg waar we ons als HLV- gemeenten mee geconfronteerd zien. Deze richting moet leiden tot een verdere ontwikkeling van een logischer, efficiënter en beter passende inrichting van de jeugdhulp in ons gebied. Het initiëren van een onafhankelijk onderzoek naar de constructie zoals we die met de HLV- gemeenten hebben ingericht moe(s)t hier ondersteunend in zijn.

JENS zet vanaf het begin sterk in op de transformatie van individuele naar groepsgerichte hulp, het bieden van hulp dicht bij huis, op de vindplaats van de doelgroep en preventieve inzet om problemen in een vroeg stadium op te vangen. Hierbij proberen we de zorg zoveel mogelijk terug te brengen naar het voorliggend veld. De inbreng van ouders en jongeren is daarbij uiteraard een belangrijk uitgangspunt.

We zijn tevreden over de inhoudelijke ontwikkelingen en de transformatie van de afgelopen jaren. De opdracht wordt uitgevoerd in lijn met de gezamenlijke visie: werken vanuit het herstel van 'normaal' opgroeien en opvoeden. Dit sluit ook aan bij de landelijke Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028, waarin de nadruk ligt op normaliseren in plaats van problematiseren. Samenwerkingsprocessen zijn verbeterd, de jeugdzorginfrastructuur is versterkt en de toegankelijkheid van zorg is toegenomen. Dit zijn mooie resultaten waar we trots op mogen zijn.
Toch is de transformatie nog niet voltooid. De komende jaren blijven we ons richten op het verbeteren van de effectiviteit en doelmatigheid van de jeugdhulp.

Hoewel we positief zijn over de ingezette koers, zien we helaas een stijgende lijn in de gemaakte kosten. De afgelopen jaren werden we geconfronteerd met overschrijdingen van het lumpsum-budget door onverwachte instroom, complexer wordende zorgvragen of duur van de zorg. De coronajaren hebben een negatieve impact gehad en de verwachte

kostenbesparingen konden niet worden gerealiseerd. Ook in 2024 zien we een stijging van de kosten, en we verwachten dat het jaar met een aanzienlijk tekort zal worden afgesloten. De stijgende jeugdkosten zien we ook landelijk. De prognoses geven aan dat het lumpsum-budget opnieuw niet toereikend zal zijn.

Zoals eerder aangegeven, hechten we als HLV-gemeenten veel waarde aan het voortzetten van de inhoudelijke koers, het waarborgen van zorgcontinuïteit en het verder bouwen op de behaalde resultaten. De financiële druk en ervaringen van de afgelopen jaren hebben ons waardevolle inzichten opgeleverd. We zijn met deze inzichten op het vizier actief aan het werk om meer duidelijkheid te krijgen over het benodigde budget voor 2024 en de jaren daarna.

In 2024 zijn we aan de slag gegaan met beheersmaatregelen om meer grip te krijgen op de financiële situatie en om inhoudelijke keuzes te maken die bijdragen aan het beheersen van de (extra) kosten. Dit betreft de volgende thema's:
- Draaiknoppen zijnde beïnvloedbare acties ;
- SWOT-analyse (Analyse van Sterktes, Zwaktes, Kansen en Bedreigingen);
- Onafhankelijk onderzoek door F-Fort.

In deze RIB informeren we u over het F-Fort-onderzoek, de overige beheersmaatregelen en onze toekomstige plannen voor aanvullende maatregelen.

Onafhankelijk onderzoek F-Fort
Algemeen

Een van de beheersmaatregelen betreft een onafhankelijk onderzoek door een extern deskundige. Het hoofddoel was om antwoord te krijgen op de vraag:
Is JENS efficiënt en effectief in het behalen van de geformuleerde doelen binnen het contract en zijn de bijbehorende budgetten en gemaakte kosten passend? Vrij vertaald: Is het budget toereikend voor de opdracht?

Naast deze hoofdvraag zijn aanvullende onderzoeksvragen gesteld om de situatie verder te analyseren. De offerteopdracht is als bijlage toegevoegd. Het onderzoek bestond uit gesprekken met JENS, gemeenten en andere partners, en het analyseren van beschikbare data. JENS heeft volledige medewerking verleend aan het onderzoek.

Op 3 september 2024 leverde F-Fort haar eindrapport op, waarin de onderzoeksresultaten en aanbevolen acties staan. Deze acties moeten bijdragen aan meer efficiëntie en effectiviteit in de transformatieopgave. Helaas zijn niet alle onderzoeksvragen beantwoord, waaronder de hoofdvraag over de mate van toereikendheid van het budget, rekening houdend met maatschappelijke ontwikkelingen waar we dagelijks mee geconfronteerd worden.

Managementsamenvatting
In de samenvatting benadrukt F-Fort dat er door JENS belangrijke stappen zijn gezet, maar dat er nog ruimte is om de transformatie effectiever en efficiënter te maken. Dit alles met als doel een financieel toekomstbestendige Basishulp Jeugd.

F-Fort heeft een top 10 van acties opgesteld die als meest urgent worden beschouwd en bij realisatie de grootste impact zullen hebben. Hoewel het rapport geen antwoord geeft op de vraag of de kosten passend zijn, onderschrijven we de bruikbare aanbevelingen om meer inzicht en grip te krijgen op de kosten en mogelijke interventies.

Kanttekeningen bij het rapport:
- Sommige financiële berekeningen zijn voor ons niet te verifiëren.

- In de benchmark worden verschillende vormen van jeugdhulp ten onrechte met elkaar vergeleken, wat leidt tot onjuiste conclusies.
- Het rapport en het addendum zijn niet consistent, wat vragen kan oproepen bij de lezer.
- De lumpsum van 2019 wordt steeds als basis genomen, terwel dit bedrag later is aangepast voor indexering en omvang van de doelgroep. Hierdoor ontstaat een vertekend beeld van de meerkosten in 2023.
- F-Fort geeft aan dat door tijdsdruk hoor en wederhoor bij een breed scala aan stakeholders niet heeft kunnen plaatsvinden.

Ondanks de kanttekeningen bij het rapport zijn er een aantal waardevolle aanbevelingen, die bij kunnen dragen aan ons doel, waar we mee aan de slag gaan.

Concrete aanbevelingen en acties
We gaan aan de slag met de meeste van de top 10-acties samen met onze partner JENS.

De volgende acties die betrekking hebben op doelmatigheid en doeltreffendheid worden opgepakt:
- Actie 2: Uitvoeren van regelmatige risicoanalyses.
- Actie 3: Periodieke evaluatie van transformatieprojecten.
- Actie 4: Training en bewustwording van medewerkers.
- Actie 9: Implementeren van volledige analyseverslagen volgens een vooraf vastgesteld protocol.

Daarnaast zetten we in op optimalisatie van de toegang tot jeugdzorg:
- Actie 6: Verbetering van de coördinatie en samenwerking tussen diensten.
- Actie 7: Integratie van diensten binnen het toegangsproces.

We zullen enkele andere acties, zoals Actie 1, 5, 8 en 10, voor nu niet oppakken, omdat we deze als minder passend of noodzakelijk beschouwen.

Vervolgonderzoek via een financiële audit
Omdat het rapport geen financiële duidelijkheid heeft gebracht, zetten we een financiële audit in om de vraag of de lumpsum passend is alsnog te beantwoorden.
Tegelijkertijd constateren we dat ook in 2024 forse tekorten optreden. We streven ernaar deze meerkosten door bovengenoemde maatregelen zoveel mogelijk te beperken. De halfjaarrapportage 2024 van JENS ontvangt u binnenkort.

Conclusie
Samenvattend:
- We zijn tevreden over de inhoudelijke ontwikkelingen binnen JENS, die aansluiten bij de visie van de Basishulp Jeugd.
- Zorgen over de financiële ontwikkelingen blijven bestaan.
- Het F-Fort-rapport heeft geen antwoord gegeven op onze belangrijkste vraag over het toereikend zijn van de lumpsum.
- We zetten een financiële audit in om deze vraag alsnog te beantwoorden.
- Via verbetermaatregelen proberen we de kosten beter te beheersen, waarbij essentiële keuzes door JENS met ons vooraf zullen worden afgestemd.

Niet voor niets hebben we, samen met onze partners in de regio, gekozen voor een fundamenteel andere manier van werken in de jeugdzorg. Dankzij het werken met één contractpartij en een helder vastgesteld budget stimuleren we samenwerking en is er meer ruimte voor professionals in onze buurten. Tegelijkertijd blijft het jeugdzorgdomein zowel landelijk als lokaal complex en mogen we geen risico’s nemen met de zorg voor onze kinderen. Dat maakt dat zowel JENS als gemeentes voortdurend moeten blijven monitoren, onderzoeken en ontwikkelen, en waar nodig onze eerdere aannames bijstellen. Dat betekent dat we nu vaststellen dat JENS, ondanks enorme

uitdagingen, inhoudelijk op koers ligt maar dat we aantoonbare financiële en organisatorische uitdagingen hebben. Geheel in de geest van onze samenwerking in de zorg gaan we ook die de komende tijd samen aan. De gemeenteraad is en blijft een cruciale partner in deze ontwikkeling en daarom zullen we hen voortdurend op de hoogte houden van deze belangrijke ontwikkelingen.

Kernthema:
Jeugd maatwerkvoorzieningen

Bijlagen
- Onderzoeksrapport Onderzoek transformatie kostenontwikkeling Basishulp Jeugd JENS 2019-2023 en in de toekomst
- Addendum (bijbehorend)
- Offerteopdracht

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,

de secretaris, de burgemeester,

drs. V.N. Gosselink-Van Dijk drs. R. Wever